

Werk

Label: Article

Jahr: 1872

PURL: https://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?31311028X_0001|log12

Kontakt/Contact

Digizeitschriften e.V.
SUB Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen

✉ info@digizeitschriften.de

Stanislav Vydra.

(Nástin životopisný.)

(Dokončení.)

Vypsavše příběhy života St. Vydry, připomínáme ještě něco o jeho povaze a působení zevnějším.

Hledíc k Vydrovi jako člověku, jest nám jej vším právem chváliti pro jeho nevšední rozšafnost, neoblomnou ráznost a mravní statečnost, pro jeho přímou a pravdomluvnost, pro jeho panenskou čistotu mysli a mravů a všestrannou zachovalost a neúhonnost a vůbec pro jeho staročeskou upřímnost a poctivost, již on pokládal za přední povinnost každého člověka.

Nemenší chvály zasluhoval Vydra pro svou upřímnou vděčnost k dobrodincům, pro svou obětivou náklonnost k příbuzným a přátelům a pro svou nevšední dobrosrdečnost ku každému, zvláště pak k mládeži studující, a spojenou s tím neobyčejnou bíd cizích citelnost, tak že žádný nuzný neb zbědovaný neodešel od něho, aby nebyl jemu buďto sám poskytnul platné pomoci, nebo nezjednal alespoň pomoci a rady osob jiných.

Jsa nanejvýš skromný a střidný, a prost všelikého sobectví a podle zjištění, nebažil po tučných příjmech a výnosných úřadech, ačkoliv mu nejedenkrát bývaly podávány, anobrž žil velmi skrovně, ano i nuzně; jsa taktéž skromný a pokorný nesháněl se po lichých titulích a vnějších hodnostech, i byl vždy vzdálen všelikého, nedoukům obyčejného nadýmání se a sebe přeceňování; nic však méně, jsa sobě dobře vědom své vnitřní ceny, varoval se všeliké nízké podlízavosti, malichernosti a nestatečnosti.

Jako kněz a bývalý řeholník plnil povinnosti stavu toho

s příkladnou bedlivostí a k řeholi jesuitské lnul až do smrti své s největší láskou, pokládaje za veliké své štěstí, že náležel k řádu tomu. U věcech náboženských byl mírný a snášlivý a tudíž činil dobře každému bez rozdílu vyznání jeho; vyšlo-li pak kdy nějaké důtklivé a trpké slovo z úst Vydrových proti jinak smýšlejícím, tuť se to stalo vždy bezděky a jenom tím, že býval k tomu popuzen nevčasnými vtipky a surovými hanami, které tehdejší domácí a z ciziny k nám přibylí illumináti a schönggeistové na náboženství kydati se opovažovali.

Co se vzdělanosti týče, byl Vydra vysoce učený a nemálo výmluvný; v jazycích klassických byl tak vycvičený, že se tehdy málo kdo mohl s ním porovnat, jakož i byl výborně znalý historie obecné a domácí a všelikých věd příbuzných.

Hledíc k umění mathematickému nebyl Vydra ovšem tak geniální jako jeho učitelové Tesánek a Stepling; nic však méně měl tak důkladné vědomosti mathematické, fysikální a astronomické a věděl všeho toho tak výborně užiti, že sám Bernoulli, Huberti a jiní tehdejší výtečníci jej proto vysoce pokládali a s ním sobě u věcech těch dopisovali. Ve svých učených pracích, jež tiskem vydával, směřoval ne tak k ukázání své důvtipnosti, jako více k snadnějšímu a důkladnému vzdělávání mládeže vlastenské v umění mathematickém, prohlížeje vůbec ve všem, co mluvil a psal, předkem ku praktické potřebě a k ukázání toho, co by bylo v jedné každé vědě nejdůležitějšího a nejužitečnějšího.*) Vůbec jako padagog a zvláště jako učitel nelehkého a

*) O kombinacích pojednav, praví ke konci:

„Svou povinnost uznávám, abych ukázal, že není toto umění bez užitku; nebť předně z toho seznáváme, kolik rozličných slov může z čtyřmécítma písmen pojíti, když se buď po dvou, buď po třech, buď po čtyřech vespolek složí, a jaké rozličné řeči z toho vyplývají: Druhé, mnozí, zvláště po penězích hltající, velmi sobě hru Lotteriⁱ tak nazvanou zalíbili, i tito mohou všecka možná amba, všecka možná terna, kvaterna i kvinterna nalezti, když vsadí na všecka tato, jistě uhodnou, však s svou hroznou škodou. U př. chtěl by kdo vědět všecka možná amba, ten ať se podle pravidla řídí; poněvadž pak ku liček v krabici jest devadesát, tedy ať píše $\frac{90 \cdot 89}{2 \cdot 1}$. Jest pak $90 \cdot 89 = 8010$,

pročež $\frac{8010}{2} = 4005$. Chce-li kdo jistě několik amb vyhrati, musí

nezřídka suchoparného umění mathematického byl Vydra tak spůsobilý a výborný, že neměl tehdáž ani později tak lehce ve věci té někoho sobě rovného.

Abý získal mladistvé své posluchače vážné vědě své, užíval k tomu všelikých prostředků a pohnutek; *) tak ukazoval vždy a všude k potřebě a užitečnosti umění mathematického; **) cvičil zdarma soukromě v umění tom ty, kteří sobě toho žádali, dával každého roku několik lepších žáků u přítomnosti senátu akademického veřejně zkoušeti a theses při tom přednášené tisknouti (Tentamina ex mathesi pura et applicata ab anno 1774—1802, Pragæ 1802), chválil v přednáškách pilné žáky a poskytoval jim i hmotné odměny, ano zjednával jim stálého zaopatření jako vychovatelé nebo učitelé a t. p. Vším tím vzbudil v nejednom ze svých posluchačů lásku k vědě mathematické v té míře, že se mu docela oddali a napotom jako

na tolik jich saditi. — Kolik pak amb skutečně uhodne? Poněvadž se jen pět kuliček vytáhne, tedy dle pravidla musí 5 skrz 4 multiplikovati a skrz 2 produkt dividovat. Jest pak $5 \cdot 4 = 20$ a $\frac{20}{2} = 10$.

Tedy musí saditi na 4005 amb a deset z nich jistě vyhraje. S jakou svou škodou! — — Není-li to politování hodná pošetilost, když mnozí po nejistém zisku dychtíce, sebe i svých dětí svého jmění zbavují! — Nechtěje se déle při té hře meškati, to jediné při závírce této knihy k výstraze svým milým vlastencům přidávám, aby majíce Boha vždy na paměti, již záhy *pilnosti, umění a práci* zvykali, jistěji sobě potřebný pokrm a oděv vydělají, než aby minili obě vyhrati.“ Počátkové aritm. pag. 253.

*) Ba i lichocení; pravíť „více příkladů dáti se ostýchám, *protože vtípným Čechům píš*“ ibid. pag. 16. „Ostýchám se zde o regule pigri neb o pravidlu lenocha obšírněji psáti, protože k užítku vtípným a snažným Čechům práci svou obětuji.“ Ibid. pag. 36. „Zajisté není národa pod celou oblohou nebeskou, jenž by byl k hudbě tak schop, jako je národ český, a z té příčiny jest velmi schopen k mathematickému učení“ ibid. pag. 7.

**) „Kterak to bylo hanba pro Římany za času panování Julia Césara, který chtěl tehdejší nepořádný kalendář opravit, žádného člověka mezi latiníky nenašel, jenž by uměl tuto práci vykonati, byl přinucen z Alexandrie k sobě pozvati Sosygena Řeka, výborného matematika. U nás chvála Bohu o takové muže nikdy nebylo nouze, ani doufám, bude nám kdy třeba, abychom do Egypta, ba ani do Němec pro ně posílali.“ Ibid. pag. 5.

učitelové nebo učenci v něm prosluli (*Tad. Haenke, L. Jandera, J. Bittner, J. Havle, J. Gerstner* a j. v.); vůbec sedév třicet let na své stolici učitelské vzdělal výše 10.000 žáků v umění mathematickém a jiných k němu se vztahujících vážných vědomostech.

K nejskvělejším stránkám v povaze Vydrově sluší však počítati jeho upřímnou anobř v stavu jeho tehdaž neobyčejnou *lásku k vlasti a jazyku mateřskému*. Nerozhojnil ovšem patrně literaturu naši obšírnými a důležitými pracemi učenými,*) avšak za to působil ohnivým slovem a vzácným příkladem svým tím více k vyzdvižení národnosti a vzdělávání řeči domácí. Libuje sobě již od dětinství v čtení knih českých, zamiloval sobě později jazyk mateřský pro jeho bohatost, ohebnost a libozvučnost v té míře, že jej měl za největší poklad národní a za nejdražší dědictví od ctihodných předků nám zůstavené.

Uvázav se v úřad učitelský užíval všeliké příležitosti k tomu, aby mládež domácí povzbudil k lásce k vlasti a vzdělávání řeči a národnosti české; k tomu konci ukazoval slovy ohnivými, jak svatou jesti povinností každého milovati vlast a jazyk svůj a pečovati o jeho zachování a vyzdvižení, ukazoval k bohatosti a ohebnosti řeči české u porovnání s jazyky románskými a germánskými, ano rozhněval se pokaždé nemálo, kdykoliv slyšel nebo se dočetl, že se jazyk jiný na ujmu českému u nás rozšiřuje, aneb co do bohatosti a jadrnosti s ním na roveň klade aneb dokonce jemu se přednost dává. Pročež hněval se nemálo na Dobrovského, Ungra, Pelcla a j., kteří tehdaž jazyk český pokládali již za odumřelý, anobř nepochyboval o zdaření se usilování a prací, kteréž *Kramerius, Thamové, Tomsa, Puchmír* a j. tehdejší vlastimilové k oživení a vyzdvižení národnosti naší před se brali, anobř hlásával to zřejmě přátelům a posluchačům svým, „že ani sami dědicové čeští toho nedopustí, aby jazyk tak vzácný, bohatý, vzdělaný a starožitný,

*) Jeho „Počátkové aritmetiky“ zaujímají přední místo v mathematické literatuře naší a zasluhovali by, aby se v nové úpravě a s novou terminologií opět vydali; obsahující bezmála tolik, co se nyní na vyšších gymnasiích a reálkách o algebře přednáší, vynikají formou nevšední jasností a líbezností a hodili by se zejména výborně pro samouky a národního učitelství kandidaty.

aby náš jazyk svatováclavský měl zahynouti a jazykem cizím naprosto vytištěn býti, anobrž že zase ožije a rozšíří se tak, jak to bývalo za časů otce vlasti naší císaře Karla IV. a císaře Rudolfa II., kde jazyk ten měl právě svůj věk zlatý.“

Především hleděl Vydra vůbec oživit památku někdejší vysoké důležitosti a platnosti národa českého v rozhodování záležitostí evropských, a protož ukazoval k bývalé slavné naší minulosti, k velikosti a vzácnosti zemí koruny české, k slavným našim předkům a učeným mužům, *Otakarům, Karlům, Žižkům,**) *Poděbradům, Veleslavínům, Komenským, Balbínům* a j., a povzbuzoval tudíž přátele a posluchače své k pilnému čítání příběhů domácích, k šetření starobylých památek historických a k poctivosti k mužům o vlast zasloužilým. Za tou příčinou zřídil také dne 29. listopadu 1788, kterého před sto lety v pražské kolleji klementinské *Boh. Balbín* smrtí sešel, zvláštní — a to první u nás — slavnost sekulární k poctění tohoto vysoce zasloužilého vlastence a učeného krajana svého, při níž činil obšírnou řeč slavnostní a sepsal při té příležitosti obšírný životopis Balbínův, jež i vydal tiskem pod názvem: *Leben Bohuslav Alois Ballins der Gesellschaft Jesu in Königgrätz aus Böhmen*. Prag 1788.

Tato Wydrova vlastenecká horlivost a upřímná láska k národu a jazyku českému nezůstala bez platného účinku na jeho žáky, přátele a známé; neboť právě jeho přimlouváním a povzbuzováním získáni byli národnosti naší — dle jich vlastního vyznání — onino mužové, kteří v první čtvrti přítomného století byli nejpilnějšími dělníky na poli ladem tehdáž ležící literatury domácí, jmenovitě *bratři Nejedlí, Hněvkovský, J. Jungmann, J. Rulík, Pařízek, A. Marek, J. Rautenkranc, J. Ziegler* a j.

Takž byl Vydra muž opravdově nábožný, vysoce vzdělaný, šlechetný, dobrosrdečný, při tom rázný a vlastimilovný, čili — jak jej vděčný jeho žák J. Jungmann krátce avšak trefně vyličil — *dobrý, jak jich málo v světě, člověk, pěstoun, kněz i Čech*; požíval po celý čas veřejného působení svého obecné důvěry,

*) O taktice mluvé praví: „V tomto umění velmi zběhlý byl *náš vlastenec Žižka*, a proto nad mnoha tisíci svých odporníků vždy zvítězil.“ Počátkové arithm. pag. 6.